

Landbouwwerktuigenfabriek Bijlsma Hercules is aardappelen de baas

In rood en geel de wereld over

Made in
Fryslân

Friese aardappelen gaan de hele wereld over en zo is het ook met de landbouwmachines van het bedrijf Bijlsma Hercules in Franeker. Ruim 80 procent van de productie is bestemd voor export. “Logysk”, vindt directeur Jan Bijlsma. “Wy steane heech oanskreaun.”

Bedrijfsaal.

Fryslân heeft wereldwijd een uitstekende reputatie als het gaat om kennis en kunde in de aardappelteelt. Daar pikt Bijlsma Hercules heel wat graantjes van mee. Tot in Australië, Chili en Egypte helpt de landbouwwerktuigenfabrikant bij het inschuren, sorteren en verwerken van aardappelen, maar ook van uien en wortelen. Omdat aardappelen wereldwijd steeds populairder worden om de honger te stillen, ligt er nog een grote markt open voor Bijlsma Hercules.

Voor het hele traject van akker tot supermarkt is Bijlsma Hercules tot steun. Het verhaal begint bij het inschuren van de oogst met stortbakken en kistenvullers en eindigt met sorteerlijnen om alle piepers naar grootte te selecteren. Wat voor de landbouw is bedacht, blijkt vaak ook goed toepasbaar voor industrie. Zodoende vinden allerlei specifiek gemaakte machines ook daar hun bestemming.

Jan Bijlsma (55) is sinds 2000 de derde generatie aan het roer van het familiebedrijf. In dat jaar nam hij het stokje over van zijn vader Jan Dirk die de landbouwwerktuigenfabriek – lange tijd samen met zijn twee broers Dirk Anne en Rienk Harm – vanaf zijn aantreden in 1962 groot heeft gemaakt. De 75 werknemers zijn goed voor een omzet van meer dan 10 miljoen euro. “Wy wurkje hjir as ien grutte famylje, as in fuotbalploech dêr’t in elts in belangrike funksje hat.”

Bijlsma Hercules hoort tot de trots van Fryslân en is van grote waarde voor de wereld met zijn innovatiekracht. De engineers staan voortdurend op scherp doordat ze in nauw contact staan met boeren. De korte lijnen met aardappeltelers helpen tegelijk als prikkels om vernieuwend te denken. “It aksint leit folle mear op it betinken fan oplossingen”, verklaart Bijlsma, “wy binne al lang net mear allinnich in masinebouwer.”

HOEFMEDERIJ

Grootvader en naamgenoot Jan Bijlsma begon in 1938 in Franeker met een hoefmederij. “Hy woe nei Amearika, hy hie syn nocht om hieltyd as smidsfeint hjir en dêr oan it wurk te wêzen. Syn skoanheit seach dat er dan syn dochter kwytreitsje soe en hat doe de smidse foar harren kocht.” Na de Tweede Wereldoorlog kwam het accent meer en meer op de productie van landbouwwerktuigen. De bloeiende aardappelteelt in de Friese klei en de mechanisatiedrang onder boeren vormde de inspiratie voor allerlei vindingen, van kunstmeststrooiers tot transportbanden en van aardappellooftrekkers tot spuitmachines.

Uit die beginjaren dateert ook de merknaam Hercules waarmee dorpsmid Jan Bijlsma de machines het mythische symbool van ongekende beproevingen meegaf. “Pake woe kracht yn de namme.” Sinds die tijd krijgt het merendeel ook extra allure door deze te spuiten in de krachtige kleuren rood en geel. Het zijn de kenmerkende huiskleuren die overigens vaker worden gezien bij landbouwmachines van andere merken op het boerenland.

OP MAAT

Anders dan vroeger maakt Bijlsma Hercules nu vooral machines op maat, precies naar de wensen van de klanten. Standaard machines bestaan eigenlijk niet meer. Een genoeg voor boeren, maar ook voor de machinebouwer. Daar produceren ze geen voorraad meer en dat is veel efficiënter.

In de fabriek zijn de werkzaamheden logisch op elkaar afgestemd. In de ene hal het te bewerken ruwe staal, dan de lassers, elders de constructeurs en aan het eind de spuitafdeling en de assemblagehal. In overleg met het personeel is de fabriekshal slim en netjes ingericht. Haast alle werk gebeurt in eigen huis om te voorkomen dat de strakke planning van het

Theo Ypma en Jan Bijlsma.

productieproces akelig wordt verstoord als er gewacht moet worden op zaken uit het buitenland. “It is foar ús in nij fenomeen dat it no soms langer duorret mei ûnderdielen as elektromotors.”

MEEKIJKEN

Een klant ver weg in bijvoorbeeld Argentinië kan driedimensionaal meekijken hoe een nieuwe aardappelsorteerlijn in Franeker wordt gebouwd. Tot in detail kan hij zien wat de technisch hoogopgeleide engineers hebben bedacht. “Oant yn de lytste details wurdt it útwurke. Sa litst de klant ek sjen datst him begrypst”, legt verkoopmanager Theo Ypma uit. “Monteurs fan ús gean letter mei de grutte masines mei om dizze yn bygelyks India of Egypte te pleatsen.”

De kistenvulmachine is een van de belangrijkste succesnummers van het bedrijf

Ypma bladert door een dikke brochure om de veelheid aan mogelijkheden te laten zien. Zo’n boekwerkje is bedoeld om klanten in binnen- en buitenland te inspireren, maar de verkoopadviseurs reizen over de hele wereld om klanten met raad bij te staan. “Us eigen kennis en kunde is hjiryn fan belang. Wy meitsje hast gjin masine gelyk.”

Aardappelteelt is in alle wereldcontinenten net een beetje anders, merkt Ypma op. In Fryslân kennen ze de vette klei en zijn er roller- en borstelbanen om de aardappelen schoon te maken, maar in bijvoorbeeld Groot-Brittannië komen bij de oogst ook veel stenen met de piepers mee. Bijlsma Hercules heeft een handige machine om deze weg te halen. “Geniaal,

in stien falt dea del en in earpel feart wat op. Dat makket it ferskil.”

ALS EIEREN

In de fabriek wijst Ypma op een rood en geel gekleurde kistenvulmachine, een van de belangrijke succesnummers voor het bedrijf. “De earpels wurde der net yn stoarten, mar yn laachjes yn dellein.” De aardappelen worden als eieren behandeld om uitval door schade en rot te voorkomen. Ondertussen staat de innovatie niet stil. In de assemblagehal werkt een prototype met nog meer technische snufjes, zodat de aardappelverwerking een efficiënt en continue proces kan zijn.

De productie bestaat grotendeels uit robuust staalwerk, maar onderhand is er ook veel elektronische besturing en computertechnologie. Naast het mechanisch op maat selecteren van aardappelen levert Bijlsma Hercules in samenwerking met GeJo Grading Services een alternatief met optische sorteermachines, legt Ypma uit. Voordeel is dat hiermee ook kwaliteitsselectie kan worden gedaan. “Dit skeelt dy hiel wat minsken oan it wurk dy’t oan de seleksjetafels sike of rottige earpels derút helje moatte. It is in geweldige stap foarút.”

PRODUCTIE

In de enkele decennia van deze eeuw is er al veel veranderd bij Bijlsma Hercules, schetst directeur Jan Bijlsma. “Doe’t ik begûn yn 2000 kaam de produksjelieder oan de ein fan it jier foar in oersjoch fan wat wy it oare jier meitsje soenen. Dat is gau oars wurden, it bedriuw wie rjochte op produksje en no binne wy rjochte op wat de klanten wolle. Wy ha amper foarried en doe stienen oeral yn Frjentsjer loadsen fol.”

Bijlsma begrijpt de veranderingen. “Myn pake en myn heit en omkes dienen it yn harren tiid ek goed en sy hawwe dêrmei it bedriuw grut makke. Se betochten fan alles en sochten de mogelijkheden yn it bûtenlân. Se ferkochten de masines in heale ieu ferlyn ek yn Poalen en Ruslân efter it Izeren Gerdyn. Dan wienen se in pear wiken echt fuort. Hiest gjin kontakt sa as tsjintwurdich.”

In Fryslân zijn de akkerbouwmachines van Bijlsma Hercules al bijna een eeuw een bekend fenomeen, voor de toekomst ligt de markt vooral in het buitenland. Ruim 80 procent van de omzet wordt daar behaald. Voor sommige opdrachtgevers bedenkt Bijlsma voor bijna 1 miljoen euro een complete aardappellijn die de oogst op een behoedzame wijze verwerkt. Voor de meeste aardappeltelers gaat het echter om aanvullende investeringen in het machinepark zoals bijvoorbeeld een transportband van enkele tienduizenden euro’s. De uitleg is simpel: “Us masines geane hiel lang mei. In boer hoecht net gau wer nij.”

TEKST EN FOTO'S: BERT DE JONG